

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ AUDİTORLAR PALATASI

AUDİTOR FƏALİYYƏTİ SAHƏSİNDƏ HAQSIZ RƏQABƏT HALLARININ QARŞISININ ALINMASINA DAİR İNTİZAM TƏDBİRLƏRİ SİSTEMİ

Tərtib etdi:

*Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə
idarəsinin rəisi*

Rövşən Cəfərli

*Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə
üzrə komitənin sədri*

Qoşqar Əhmədov

BAKI - 2023

AUDİTOR FƏALİYYƏTİ SAHƏSİNDƏ HAQSIZ RƏQABƏT HALLARININ QARŞISININ ALINMASINA DAİR İNTİZAM TƏDBİRLƏRİ SİSTEMİ

I. Ümumi müddəalar

Auditor fəaliyyəti sahəsində haqsız rəqabət hallarının qarşısının alınmasına dair intizam tədbirləri sisteminin tətbiqinin əsas məqsədi auditin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, haqsız rəqabət hallarının və xüsusi razılıq olmadan auditor fəaliyyətinin qarşısının alınması, Beynəlxalq Audit Standartlarının, Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinin (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) və Auditorların Müstəqillik Qaydalarının tələblərinə tam riayət olunmasının və Auditorlar Palatasının icrası məcburi olan təlimat, qayda və metodik göstərişlərinə tam riayət olunmasının təmin edilməsidir.

Bu tədbirlər sistemi Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının üzvləri olan auditor təşkilatları və sərbəst auditorlar üçün məcburidir.

II. İntizam tədbirləri sisteminin tətbiq olunmasının əsasları

Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabətin qarşısının alınmasına dair intizam tədbirləri sisteminin aşağıdakı hallarda tətbiq edilməsi məqsədemüvafiqdir:

a) Beynəlxalq Audit Standartlarına, Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) və Auditorların Müstəqillik Qaydalarına riayət etməmək, peşə fəaliyyətinin həyata keçirilməsində peşəkarlıq göstərməmək.

b) Başqa bir peşə mənsubu/üzvü ilə müqavilə bağlamış işəgötürənləri mövcud müqavilələrə zidd hərəkətlərə və ya müqavilə bağlamaq üçün bu müqavilələrə xitam verməyə yönəltmək.

c) İcazəsiz fəaliyyət göstərmək, icazələri ləğv olunduğu halda birbaşa və ya dolayı yolla peşə fəaliyyətini davam etdirmək və ya fəaliyyəti müvəqqəti dayandırılmış olsa da, peşə fəaliyyətini birbaşa davam etdirmək.

ç) İcazəsi ləğv olunduğu və ya fəaliyyəti müvəqqəti dayandırıldığı halda, öz adlarında, elanlarında və reklamlarında peşəkar fəaliyyətlə məşğul olduqları təəssüratı yaradacaq söz və ya ifadələrdən istifadə etmək.

d) Peşəkar icazənin icarəyə götürülməsi və ya müxtəlif imtiyazlar verməklə peşə mənsubu/üzvü olmayan şəxslərə fəaliyyət göstərmək imkanı yaratmaq.

e) Peşəsi üzrə işləməsi qadağan olunan şəxsləri işə götürmək və ya bu şəxslərlə hər hansı bir şəkildə birbaşa və ya dolayısı ilə əməkdaşlıq etmək.

f) Üçüncü şəxsləri çaşdıracaq şəkildə saxta sənədlərin verilməsini və təsdiqlənməsini həyata keçirmək.

g) Başqa bir peşə mənsubunun/üzvünün işçilərinə və digər köməkçi şəxslərinə işlərini yerinə yetirərkən öz öhdəliklərinə zidd hərəkət etmələrinə səbəb ola biləcək şəkildə birbaşa və ya dolayı imtiyazlar vermək və ya təklif etmək.

ğ) Başqa bir peşə mənsubunun/üzvünün işçilərinə və digər köməkçilərinə peşə mənsublarının / üzvlərinin və ya işəgötürənlərin kommersiya sirlərini hər hansı bir vasitə ilə ələ keçirməsi və ya açıqlaması üçün göstəriş vermək.

h) Tabelikdə işləyən peşə mənsubları/üzvləri (mütəxəssisləri) baxımından eyni vaxtda birdən çox işdə peşəkar öhdəliklər götürmək.

ı) Qanunvericiliyin müddəalarının məcburi qaydalarını pozmaqla peşə mənsublarına/üzvlərinə qarşı haqsız üstünlük əldə etmək.

III. Araşdırma və intizam tədbirləri sisteminin tətbiqi mexanizmi

1. Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabətin qarşısının alınmasına dair araşdırma və intizam tədbirləri sisteminin tətbiqi üçün aşağıdakılar əsas götürülür:

- Auditorlar Palatası Şurası yanında müvafiq komitələrin və komissiyaların təqdimatları;
- Auditorlar Palatasının müvafiq struktur bölmələrinin təqdimatları;
- Auditor xidmətinin istifadəçiləri və digər maraqlı şəxslər tərəfindən daxil olmuş məlumat və müraciətlər.

2. Auditor xidməti sahəsində haqsız rəqabətin qarşısının alınmasına dair intizam tədbirləri sistemi bu bölmənin 1-ci bəndində göstərilən əsaslar nəzərə alınmaqla Auditorlar Palatası Şurasının qərarları, Auditorlar Palatası sədrinin əmr və sərəncamları əsasında tətbiq olunur.

AUDİTOR FƏALİYYƏTİ SAHƏSİNDƏ HAQSIZ RƏQBƏT HALLARININ QARŞISININ ALINMASINA DAİR İNTİZAM TƏDBİRLƏRİ SİSTEMİ

ARAŞDIRMA	AUDİTORLAR PALATASININ ŞURASI	ETİKA, MÜBAHİSƏLƏR VƏ İNTİZAM KOMİSSİYASI (EMİK)	EMİK-İN QƏRARININ İCRA EDİLMƏSİ
<p>Peşə mənsuqları/üzləri haqqında araşdırma:</p> <p>a) Araşdırma ilə bağlı ərizə və şikayət: Şifahi və ya yazılı şəkildə edilə bilər.</p> <p>Araşdırmanın başlanması üçün səbəb kimi hüquqa zidd əməl haqqında fiziki şəxs tərəfindən verilən ərizə, hüquqi şəxsin (vəzifəli şəxsin) və ya kütləvi informasiya vasitələrinin məlumatları, yaxud Palatanın məsul şəxsləri və ya üzvləri tərəfindən daxil olmuş müraciət ola bilər.</p> <p>Bu Qaydaya əsasən edilən müraciətlər mütləq qəbul edilməli, qeydiyyatda alınmalı və onlara baxılması təmin edilməli və bu qaydanın tələblərinə uyğun olaraq edilən müraciəti qəbul etməkdən imtina qadağandır.</p> <p>Müraciətin baxılmamış saxlanması, qismən təmin edilməsi və ya rədd edilməsi barədə qərar qəbul olunduqda,</p>	<p>1) Şurada təcili vəziyyətlər istisna olmaqla, ərizə, şikayət və ya sorğunun daxil olduğu gündən araşdırmanın başlanması üçün kifayət qədər əsasların mövcudluğunu müəyyən etmək məqsədi ilə ən gec 3 iş günü, əlavə öyrənilmə və yoxlanılma tələb edən hallarda isə ən gec 10 iş günü müddətində baxılır, təqdim edilmiş sübutların mötəbərliyini və icraatın başlanılmasının mümkünlüyünü araşdırır.</p>	<p>1) Palata Şurası tərəfindən göndərilən məlumatlar toplusunu və hesabatı araşdıran EMİK, aidiyyəti şəxslərin izahatlarını alır və müvafiq sübutları toplayır. İclasın tarixi və vaxtı ən azı 10 iş günü əvvəl aidiyyəti şəxslərə bildirilir. Müdafiəyə çağırış məktubu ilə mütləq yazılı izahat və zəruri materiallar tələb olunur və EMİK-ə təqdim olunanlar yoxlanılır. EMİK müdafiə üçün verilən müddət başa çatdıqdan sonra sənəd üzərində araşdırma aparır. Müəyyən edilmiş müddətdə müdafiə olunmayan şəxslər müdafiə hüququndan imtina etmiş sayılırlar.</p>	<p>Peşə fəaliyyətindən məhrum etmə və ya müvəqqəti dayandırılma ilə bağlı qərarlar Rəsmi Qəzetdə elan edilir və Palatanın internet saytında yerləşdirilir. Müvəqqəti olaraq peşə fəaliyyəti dayandırılan üzvlər barədə üzvlər siyahısında xüsusi qeydlər aparılır, peşə fəaliyyətindən məhrum edilmiş üzvlər isə üzvlər siyahısından Palata Şurasının qərarı ilə çıxarılır. Palata Şurasının qərarı ilə peşə fəaliyyəti müvəqqəti dayandırılan və peşə fəaliyyətindən məhrum edilmiş üzvdən icazəni, möhürü, peşə şəxsiyyətini təsdiq edən sənədi Palataya təqdim etməsi tələb olunur. Peşə fəaliyyəti müvəqqəti dayandırılmış və peşə fəaliyyətindən məhrum edilmiş üzvlər barədə Vergi Xidməti orqanına məlumat verilir, auditorun şəxsi kabineti sistemində onların fəaliyyəti dayandırılır. İntizam tənbehinin tələblərini yerinə yetirməyən şəxslər barəsində Palata Şurası tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna bildiriş verilir.</p>
	<p>2) Şura şikayət, ərizə və yaxud sorğu predmeti olan məsələlərə baxmağı məqsəduyğun hesab etdikdə, Şuranın qərarı ilə araşdırma Palata üzvləri sırasından təyin edilən Palatanın Araşdırma Komissiyası ya da Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə Komitə tərəfindən aparılır.</p>	<p>2) EMİK, sübutların təqdim edilməsi və təhlili qaydasını sərbəst şəkildə müəyyən edir. Şahidləri və ekspertləri dinləmək hüququ vardır.</p> <p>3) EMİK, müdafiəyə çağırış üzrə zəng edilən şəxslərin zəngə cavab vermədiyi və ya məlumat verməkdən yayındığı, elektron poçtu cavablandırmadığı yaxud məlum ünvanlarında olmadıqları səbəbindən məlumat və ifadələrini ala bilmədiyi hallarda mövcud sübutlara əsasən qərar verə bilər.</p>	
	<p>3) Bu üzv və ya üzvlər və yaxud araşdırmaya həvalə edilmiş şəxslər (təcrübədə; Palatanın Araşdırma Komissiyası və ya Haqsız rəqabətə qarşı mübarizə üzrə Komitə);</p>	<p>4) İntizam tənbehi üzrə araşdırma məhkəmə mübahisəsi predmeti olduğu halda, inzibati araşdırma məhkəmə tərəfindən qərar qəbul edilənədək dayandırılır. Bu müddət ərzində ehtiyat tədbiri kimi peşə fəaliyyətinin müvəqqəti</p>	

<p>müraciət edənə cavab məktubunda həmin qərardan şikayət verilməsi qaydası izah edilir.</p> <p>anonim müraciət –vətəndaşın soyadı, adı, atasının adı, ünvanı, şəxsi və ya elektron imzası (hüquqi şəxslərə münasibətdə hüquqi şəxsin adı və hüquqi ünvanı, onun rəhbərinin imzası) olmadan yazılı formada göndərilən müraciətlər baxılmadan saxlanılır.</p> <p>Ərizə və şikayət araşdırma üçün HRMŞ-ya göndərilir. HRMŞ araşdırma nəticələri barədə materialları Palata Şurasına təqdim edir.</p> <p>b) Ərizə (məlumat və s.) araşdırılmanın aparılması üçün HRMK-yə göndərilməsi barədə Palatanın sədri və ya icraçı direktorun dərkənarı ilə icraya verilir.</p>	<p>- sübutlar toplayır, (keyfiyyətə nəzarət və keyfiyyətin idarə edilməsi üzrə aparılan monitorinqlər vasitəsilə nəzarət, müvafiq yerlərə yazı və s.)</p> <p>- şikayət edəni və şikayətçini dinləyir, izahatlarını alır,</p> <p>- lazım olan sənədləri yoxlayır,</p> <p>- apardığı araşdırmalar (ilkin araşdırma) nəticəsində “Araşış-Məruzə” hazırlayır və Şuraya təqdim edir.</p> <p>Şura “Araşış-Məruzə” üzrə əlavə araşdırmaya ehtiyac yaranarsa müvafiq qeydlər üzrə yenidən araşdırmaya qaytarılması barədə qərar qəbul edir.</p>	<p>dayandırılması barədə qərar qəbul edilə bilər. Bu qərar cari tədbirdir və dərhal həyata keçirilməlidir.</p>	
	<p>Müddət: Araşdırma ərizə, şikayət və ya sorğunun verildiyi tarixdən ən gec 15 iş günü, əlavə öyrənilmə və yoxlanılma tələb edən müraciətlərə isə ən gec 30 iş günü müddətində baxılır.</p>	<p>5) EMİK apardığı araşdırmalar nəticəsində pozuntu sübuta yetirilmədiyi halda, “intizam tənbehi verilməsinə xitam verilməsi barədə” qərar qəbul edir. Pozuntu sübuta yetirildiyi halda, intizam tədbirləri tətbiq edilir.</p> <p><u>(Xəbərdarlıq, töhmət, peşə fəaliyyətindən müvəqqəti uzaqlaşdırma, peşədən kənarlaşdırma).</u></p> <p>EMİK daha yüngül və ya ağır tənbeh tətbiq etmək hüququna malikdir. Verilmiş qərar tərəflərə bildirilir.</p>	
	<p>4) Şura ilkin araşdırma hesabatı əsasında material və sənədlər toplusunu araşdıraraq, “intizam icraatının başlanılmasına ehtiyac olmadığına” qərar verə bilər. Bu qərar şikayətçiyə və ya şikayət edilənə bildirilir. Şikayətçi bildirişdən sonra 30 gün ərzində HRMŞ-ya etiraz edə bilər.</p>	<p>Müddət: EMİK qərarın alındığı tarixdən etibarən dərhal və istənilən halda ən gec 1 ay müddətində araşdırmanı yekunlaşdırmalıdır. Araşdırmanın nəticəsini gözləməyi tələb edən hallar qorunur.</p>	

	<p>5) İntizam icraatının başlanmasına səbəb olmuş məsələ üzrə Şuranın üzvləri sırasından məruzəçi təyin olunur. Məruzəçi daxil olmuş materialları araşdırır, nəticəsi üzrə hazırladığı Arayış-Məruzəni və məsələ ilə bağlı Şuranın iclasına dəvət olunması məqsədmüvafiq hesab olunan şəxslər barəsində təklifini Şuranın sədrinə təqdim edir. Sədr məsələni Palata Şurasının iclasına çıxarır.</p> <p>Şuranın üzvlərinə və dəvət olunan şəxslərə iclasa ən gec 3 gün qalmış iclasın tarixi, vaxtı və yeri barədə xəbər verilir, bu müddətdə Şuranın üzvləri baxılması nəzərdə tutulmuş materiallar ilə tanış edirlər.</p> <p>İntizam məsuliyyəti məsələsinə baxılan aidiyyəti şəxs iclasa ən gec beş gün qalmış Palata Şurasının iclasının tarixi, vaxtı və yeri barədə xəbərdar edilir. İclasın günü və vaxtı barədə müvafiq qaydada xəbər verilmədikdə və ya o, üzrlü səbəblərdən iclasa gəlmədikdə məsələyə baxılması təxirə salınır. İclasın günü və vaxtı barədə müvafiq qaydada xəbərdar edilmiş və materiallarla tanış edilmiş şəxs üzrsüz səbəblərdən iclasa gəlmədikdə məsələyə onun iştirakı olmadan baxılır. Həmin şəxsin materiallarla tanış olmaqdan və ya iclasa gəlməkdən imtinası rəsmiləşdirilir.</p> <p>İntizam icraatı üzrə iclasın sədri təyin olunmuş vaxtda iclası açır, gündəliyi elan edir, dəvət olunmuş şəxslərin gəlmələrini yoxlayır, iştirak etməyənlərin gəlməmələrinin səbəblərini araşdırır, materiallara baxılmasının mümkünlüyü məsələsini</p>	<p>Etiraz: Maraqlı şəxslər bildiriş verdiyi tarixdən etibarən 30 gün ərzində elektron kargüzarlıq və ya elektron poçt vasitəsilə EMİK-in qərarlarına etiraz edə bilərlər. 30 gün ərzində heç bir etiraz edilmədikdə, EMİK-in qərarı qüvvəyə minir. Qərar Palata Şurası tərəfindən yekunlaşdırıldığı gündən qüvvəyə minir.</p>	
--	---	---	--

	<p>müzakirə edir, iclas üzvlərinə etirazın olub-olmamasını müəyyənləşdirir.</p> <p>İclasda intizam icraatı üzrə məsələyə baxılması materiallar üzrə yoxlama aparmış məruzəçinin məruzəsi ilə başlanır. Sonra intizam məsuliyyəti məsələsinə baxılan şəxs və iclasa dəvət edilmiş şəxslər dinlənilir, verilmiş vəsatətlərə baxılır, zəruri sənədlər və materiallar tədqiq edilir, Arayış-Məruzədə qeyd edilən nəticələr müzakirə edilərək qərar qəbul edilir.</p> <p>İntizam icraatı üzrə qərar qəbul edərkən faktlara və əhəmiyyət kəsb edən hallara, şəxsin yol verdiyi hərəkətin xarakterinə, ağırlıq dərəcəsinə və nəticəsinə əsaslanılır.</p>		
--	---	--	--

Qeyd: İntizam məsuliyyətinə cəlb edilmiş hər bir üzvün normativ aktların tələblərinin yerinə yetirilməməsinə və yaxud lazımi şəkildə yerinə yetirilməməsinə, həmçinin "Auditor xidməti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu, "Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası haqqında" Əsasnamə, Auditorlar Palatası Şurasının qərarları və digər normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş məhdudiyətlərə əməl olunmamasına görə barəsində tətbiq olunmuş intizam tənbeh tədbirindən şikayət vermək və ya müvafiq məhkəməyə müraciət etmək hüququ vardır.